

Ağrı Dağı Milli Parkı'nın Iğdır'ın Ekoturizmine Etkileri

The Impacts of Mount Ararat National Park on Ecotourism in Iğdır

Filiz ACAR BAYAT^a ve Gülşen BAYAT^b

^a Yüksek Lisans Öğrencisi, Iğdır Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ekoturizm ABD, Iğdır, Türkiye.
ORCID: 0009-0007-9314-3260

^a Doç. Dr., Iğdır Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Iğdır, Türkiye.
ORCID: 0000-0001-9955-3075

Özet

Bu çalışmada, Ağrı Dağı Milli Parkı'nın ekoturizme katkılarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Veri toplama sürecinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan mülakat tekniği kullanılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeler kapsamında 10 katılımcıya yöneltilen sorular doğrultusunda, bölgenin ekoturizm açısından uygun bir potansiyele sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, ekoturizmin bölgede yeterince gelişmemesinin başlıca nedenleri arasında geçmişten gelen güvenlik algısı, tanıtım, yatırım ve organizasyon eksikliği ile altyapı ve konaklama yetersizliği yer almaktadır. Ağrı Dağı'nın varlığı, bölgenin turizm potansiyeli açısından önem arz etmektedir. Sürdürülebilir bir ekoturizm anlayışının belirlenmesi için taleplerin değerlendirilmesi, istihdam olanaklarının artırılması faaliyetlerin planlı biçimde yürütülmesi önemlidir. Yerel halkın sürece aktif olarak dahil edilmesi hem sosyoekonomik kalkınmaya katkı sağlayacak hem de kültürel değerlerin korunmasına destek olacaktır. Literatür taraması ve araştırma bulguları doğrultusunda korunan alan statüsündeki Ağrı Dağı Milli Parkı'nda ekoturizmin geliştirilmesine yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Ağrı Dağı, Milli Park, Ekoturizm, Iğdır

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi 15.04.2026
Kabul Tarihi 07.05.2026

Sayı Editörü

Sağbetullah MERİÇ

Abstract

This research aims to reveal the contributions of Mount Ararat National Park to ecotourism. The interview technique, a qualitative research method, was used in the data collection process. Based on the questions posed to 10 participants during the interviews, it was concluded that the region has suitable potential for ecotourism. According to the findings, the main reasons for the insufficient development of ecotourism in the region include the perception of insecurity stemming from the past, lack of promotion, investment and organization, and inadequate infrastructure and accommodation. The existence of Mount Ararat is important for the tourism potential of the region. To establish a sustainable ecotourism approach, it is important to evaluate demands, increase employment opportunities, and carry out activities in a planned manner. Actively involving the local population in the process will both contribute to socio-economic development and support the preservation of cultural values. Based on the literature review and research findings, various suggestions are presented for the development of ecotourism in Mount Ararat National Park, which has protected area status.

Keywords: Mount Ararat, National Park, Ecotourism, Iğdır

Sorumlu Yazar

Gülşen BAYAT
gulsenbayat114@gmail.com

Önerilen Atf:

Bayat, F. A. ve Bayat, G., (2026). Ağrı Dağı Milli Parkı'nın Iğdır'ın Ekoturizmine Etkileri. *Journal of Academic Tourism Studies*, 7(1): 61-77.

1. GİRİŞ

Toplumlar kaynakları kullanırken; tasarruflu ve bilinçli kullanmadıkları için her alanda olumsuz sonuçlar doğurarak, kaygıya neden olmaktadır (Çokal ve Demirel, 2021). Dünyada turizm sektörü ekonomik gelişmeye en fazla müsait olan sektördür. Bireylerin seyahat etme istekleri; spor, deniz, termal, kongre, kültür, doğa, dağ turizmi vb. gibi çeşitli amaçlar doğrultusunda gelişir. Büyük şehirler ve sanayi merkezlerinde çevre sorunlarının çok yoğun yaşandığı bilinmektedir. İnsanların, dünyanın farklı bölgelerinde olduğu gibi özellikle dağ gezilerine, kış turizmine ve ormanlık alanlardaki aktivitelere yönelindikleri görülmüştür. (Polat vd., 2021). Dağlık bölgeler, dikkat çeken rekreasyon alanları arasında yer almaktadır. Bu alanların eğlence ve dinlenme amaçlı kullanımı sırasında; özellikle zirve tırmanışı, yürüyüş parkurları ve kamp alanları gibi yoğun ziyaretçi aktivitelerinin gerçekleştiği bölgelerde çevresel ve sosyal etkiler ortaya çıkabilmektedir (Bulut ve Yulu, 2022). Milli Parklar doğa korumanın sağlanması açısından korunan alanlardır. Bunun yanı sıra şahısların da faydalanmalarına müsaade edilmesi yönüyle özel alanlar da denilebilir. Teknolojinin ilerlemesi, sanayileşmenin artması doğal ortamlara zamanla zarar vermektedir. Çevre bilinci geliştirilerek ve eğitimle desteklenerek doğanın dengesinin sağlanması gerekmektedir (Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, 2017).

Ağrı Dağı ve etekleri; doğa sporları çeşitliliği bakımından önemli bir potansiyele sahiptir. Bu özellikler bölgeyi turizm açısından cazip bir destinasyon haline getirmektedir. Yüksek rakımı, biyolojik çeşitliliği, doğal güzelliği ve tarihi zenginliği sayesinde hem macera turizmine hem de sürdürülebilir turizm faaliyetlerine doğal bir ortam sunmaktadır. Batılı halklar tarafından bilinen ismine efsaneler yazılan Nuh'un gemisinin Ağrı Dağı'nda olduğuna inanılmaktadır. Bu nedenle inanç turizmi açısından da bölgeye önem kazandırmaktadır (Bayat, 2018).

Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA) tarafından yürütülen "Türkiye Jeolojik Miras Araştırmaları" projesi kapsamında Ağrı Dağı ve çevresi de detaylı şekilde incelendi. 2023 Ekim'de Iğdır'da düzenlenen "Doğu Anadolu Volkanizması (Iğdır-Ağrı) Jeoturizm Potansiyeli ve UNESCO Süreci" toplantısı ise bu çalışmaların önemli bir ayağıydı. Bu toplantıda bölgenin volkanik jeolojisi (özellikle Ağrı Dağı ve çevresindeki oluşumlar), ekoturizm potansiyeli ve UNESCO jeopark adaylığı süreci ele alındı. Ayrıca sahada yapılan teknik gezilerle bölgenin sadece jeolojik değil, aynı zamanda kültürel ve tarihsel zenginliği de vurgulandı. Son olarak 14 Mart 2024'te Ankara'da gerçekleştirilen çalıştayda Ağrı Dağı'nın Türkiye'nin en önemli "anahtar jeolojik alanlarından biri" olarak seçilmiştir (Yulu, 2024). Ağrı Dağı ile ilgili alanyazında yapılan bilimsel çalışmalar son yıllarda artmıştır (Sarıkaya, 2012; Kaya, 2016; Azzoni vd., 2017; Azzoni vd., 2019; Yalçın, 2019; Baldasso vd., 2019; Bayrak, 2021; Bulut ve Yulu, 2022; Yulu, 2020; Çelik ve Çelik, 2023; Bayat, 2018).

Bu çalışma ile, korunan alan statüsündeki Ağrı Dağı Milli Parkı'nın ekoturizme etkileri, yapılandırılmış mülakat aracılığıyla tespit edilmiş ve fayda- zarar ilişkisi araştırılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ekoturizm kavramı

1987 yılında Ceballos-Lascuarin tarafından ekoturizm tanımı yapılmıştır. Ancak 1960-1970 tarih aralığında kullanıldığı ile ilgili literatürde örnekleri vardır. Ekoloji ve turizm kelimeleri ile birleştirilerek ekoturizm kavramı ortaya çıkmıştır. Uluslararası kabul olunmuş bir tanımlaması mevcut değildir. Ekoturizmi tanımlarsak; doğal kaynaklara zarar vermeden halkın refahına olumlu katkıda bulunan (kırsal-kültür-spor-inanç) gibi turizm faaliyetlerini sürdürülebilir biçimde devam ettiren turizm türüdür. Ekoturizmde amaç; çevreye duyarlı, sürdürülebilir ve yöre halkının refahını önemsemektir. Alpler de ilk kez ekoturizm etkinliklerinin başlaması çiftçilik yapan insanların evlerini turistlere açmasından kaynaklandığı söylenebilir. Ekoturizmin yoğun olduğu ülkeler arasında Brezilya, Kenya, Nepal, Tayland, Kanada, Avusturalya, Meksika, Amerika, Belize ve Yeni Zelanda sayılabilir. Popüler olan bu alanlarda doğaya zarar veren ve çevrenin bozulmasına neden olan faaliyetlerin ekoturizm sayılmayacağı söylenebilir (Altun İpek, 2009).

Laarman ve Durst ekoturizmi şu şekilde tanımlamıştır: “Gezginin, bir destinasyonun doğal tarihine ait bir veya daha fazla özelliğe duyduğu ilgi nedeniyle o yere çekildiği bir doğa turizmi türüdür. Bu ziyaret eğitim, rekreasyon ve çoğu zaman macerayı bir araya getirir” (Laarman ve Durst, 1987: 5). “Ekoturizm, doğal çevrenin (kültürel bileşenler dahil) eğitim ve yorumlanmasını içeren bir doğa temelli turizm türüdür” ve “sürdürülebilir ve çevreye duyarlı olacak şekilde gerçekleşir” (Allcock ve ark., 1994). “Doğal yaşamın ve insan kültürünün etkileyici çeşitliliğini, hiçbirine zarar vermeden deneyimlemek amacıyla yapılan yolculuk. Bu tanım, yazar tarafından “insan kültürüne duyarlılık”, “insan merakı” ve hem doğal çevreye hem de kültüre “saygı” vurgulanarak daha da derinleştirilmiştir (Tickell, 1994). Sonuç olarak; Ekoturizm, turizm endüstrisi düzeyinde oldukça yaygın şekilde kullanılan bir segmenttir ve özellikle çevreye duyarlı olan, doğal alanların mümkün olan en iyi şekilde korunmasını isteyen turistler arasında özel bir ilgi uyandırmaktadır.

2.2. Iğdır İlinin Coğrafi Konumu, Doğal Yapısı ve İklimi

Iğdır İli, Türkiye'nin Doğu Anadolu bölgesinde, Aras Nehri boyunca yer alan tektonik bir çöküntü ovasıdır. Yağış miktarının çevreye göre az olması, yaz aylarının kurak geçmesi ve kış aylarının ılıman geçmesi sebebiyle “mikroklima” özelliğe sahiptir. (Türkoğlu ve Zeynalov, 2016) Iğdır Rasat İstasyonu'nun 40 senelik ölçümlerine göre, Iğdır ilinde yıllık sıcaklık normu 11.6 C0, senelik sıcaklık farkı 29.2 C0 kadardır. Ağustos ayında en yüksek 41.8 C0, aralık ayında en düşük 30.3 C0 sıcaklık değerlerine rastlanmaktadır. 1934 yılında Kars İline bağlı bir ilçe iken, 3 Haziran 1992 tarih ve 21247 sayılı Resmî Gazetede yayınlanmış ve 3806 sayılı kanunla il olmuştur. Iğdır'ın 3 İlçesi, 3 beldesi ve 163 köyü vardır. Geçim kaynağı Tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Sanayi ve turizm fazla gelişmemiştir. Türkiye'nin en yüksek noktası olan Ağrı Dağı (5137 metre) yüksekliğinde sönmüş bir volkandır. İran ve Ermenistan sınırında bulunmaktadır. Kuzeyinde Iğdır ovası, Güneyde Doğubayazıt ovası, Güney Doğusunda sönmüş volkan olan Küçük Ağrı Dağı vardır. Küçük Ağrı ve Büyük Ağrı dağları arasında 2600 metre yüksekliğinde olan Serdar Bulağı Platosu vardır. Ağrı Dağı'nın tepesi yaz kış buzlarla kaplıdır. Urartuların İbrani dilinde ve batı dillerinde Ağrı Dağının adı (Ararat) olarak geçmektedir. Iğdır İli 3 ülkeye komşu olup; bölgenin doğu ve güneydoğusunda İran ve Azerbaycan (Nahçıvan), Aras nehri yatağı boyunca Ermenistan sınırı vardır. Batısında ve kuzeybatısında Kars İli Güneyinde ise Ağrı İli yer almaktadır. (Iğdır Belediyesi, 2025).

2.3. Bitki Örtüsü ve Florası

Iğdır zengin bitki örtüsüne sahip bir ildir. Omurgalı omurgasız canlı türleri çoğunluktadır. 44 endemik türü vardır. Bunlardan Ağrı Dağı Katırtırnağımsı Nevruz otu, Ağrı Dağı Kazan Kulpu, Ağrı Dağı Geveni bilim dünyası için yeni türlerdir. Mantar ve ilkel çiçekli bitkilerde mevcuttur. Ağrı Dağı 1000'den fazla bitki çeşidi barındırmaktadır. Ayrıca Iğdır ili kuşların göç yolları üzerinde olduğu için on binlerce kuş burda konaklıyor, besleniyor ve gidecekleri yere doğru yol alıyorlar. 325 otsu, 57 odunsu olmak üzere 54 familyaya ait toplam 382 bitki türü tespiti yapılmıştır. Ağrı Dağının Iğdır İli sınırları içinde yer alması, florasının zengin olması bütün dünyanın ilgi odağı haline gelmesine neden olmuştur. Ağrı Dağı'nın araştırılıp incelenmesi; bitki örtüsü bakımından ve zengin hayvan türleri bakımından ülke ekoturizmine kazandırılması önemli bir etkidir. (Iğdır Belediyesi, 2025) Biyoçeşitlilik canlı organizma çeşitliği olarak literatürde yerini almıştır. Biyolojik çeşitlilik varsa hayattan bahsetmemiz mümkün olur. Çünkü sağlık ve devam edilen hayatın konforu ve kalitesi açısından son derece önemlidir. Dünya ekonomisinin %40'ını biyolojik çeşitlilik oluşturmaktadır ve korunması önemle gereklidir. (T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018)

2.4. Milli Park Kavramı ve Önemi

Selahattin İnal 1948 yılında “Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız” adlı eseriyle “milli park” kavramını tanıtmıştır (Demir ve Çevirgen, 2006). Yozgat Milli Parkı İlk milli park olarak 1958 yılında ilan edilmiştir (Kılıç, 2018). Milli park; bilimsel ve estetik açıdan, milli ve milletlerarası nadir bulunan kültürel kaynak değerleri ve tabii kaynak değerleri ile; koruma, dinlenme ve turizm

alanlarına sahip tabiat parçalarını ifade eder. Milli Parklar Kanunu 09.08.1983 Tarih ve 2873 sayılı Kanunla Resmî gazetede 11.08.1983 ve 18132 sayıyla yayımlanmıştır. Korunan alanlarda; Yaban hayatı tahrip edilemez, avlanma otlatma yapılamaz, ekosistem değeri bozulamaz. Bu alanlarının özelliğinin değiştirilmesi veya kaybolmasına neden olabilecek çevre sorunları yaratacak işlemler yapılamaz. Hiçbir yapı ve tesis kurulamaz ve işletilemez. Alanda var olan yerleşim sahaları dışında iskân yapılamaz. Bu kanunda amaç Türkiye’de milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiat koruma alanlarının belirlenip; karakterleri ve özellikleri bozulmadan korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesine ilişkin esasların düzenlemesidir (T.C Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 2025).

2.5. Türkiye’deki Milli Parklar

Türkiye’de 50 milli park vardır. Ülkemizde Mevcut Milli Parkların listesi aşağıda Tablo 1’de gösterilmiştir (Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, 2025).

Tablo 1. Türkiye’de bulunan mevcut milli parkların listesi

No	İli	Adı
1	Adıyaman-Malatya	Nemrut Dağı
2	Afyonkarahisar-Denizli	Akdağ
3	Afyonkarahisar-Kütahya-Uşak	Başkomutan TMP
4	Ağrı-Iğdır	Ağrı Dağı
5	Ankara	Soğuksu
6	Ankara	Sakarya Meydan Muharebesi TMP (Tarihi Milli Park)
7	Ankara	Sarıçalı Dağı
8	Antalya	Güllük Dağı-Termessos
9	Antalya	Beydağları Sahil
10	Antalya	Altınbeşik Mağarası
11	Antalya-Isparta	Köprülü Kanyon
12	Artvin	Hatila Vadisi
13	Artvin	Kaçkar Dağları
14	Aydın	Dilek Y.-B. Menderes D
15	Balıkesir	Kuşçeneti
16	Balıkesir	Kazdağı
17	Bayburt-Erzurum	Kop Dağı Müdafaası TMP
18	Bolu	Yedigöller
19	Bolu	Abant Gölü
20	Bursa	Uludağ
21	Çanakkale	Troya TMP
22	Çorum	Boğazköy-Alacahöyük
23	Denizli	Honaz Dağı
24	Edirne	Gala Gölü
25	Erzurum	Nene HatunTMP
26	Hakkâri	Hakkâri Cilo ve Salt Dağları
27	Isparta	Kızıldağ
28	Isparta	Kovada Gölü
29	Kahramanmaraş	Geben Vadisi
30	Kars-Erzurum	Sarıkamuş- Allahuekber Dağları
31	Kastamonu-Bartın	Küre Dağları
32	Kastamonu Çankırı	İlgaz Dağı
33	Kastamonu-Çankırı	İstiklal yolu TMP
34	Kayseri	Sultan Sazlığı
35	Kırklareli	İğneada Longoz Ormanları
36	Konya	Beyşehir Gölü
37	Konya	Derebucak Çamlık Mağaraları
38	Manisa	Spil Dağı
39	Muğla	Marmaris
40	Muğla-Antalya	Saklıkent

41	Muş	Malazgirt Meydan Muharebesi TMP
42	Niğde-Adana-Kayseri	Aladağlar
43	Osmaniye	Karatepe-Aslantaş
44	Rize-Artvin	Karagöl-Sahra
45	Siirt	Botan Vadisi
46	Sivas	Divriği
47	Şanlıurfa	Tek Tek dağları
48	Trabzon	Altındere Vadisi
49	Tunceli	Munzur Vadisi
50	Yozgat	Yozgat Çamlığı

Türkiye’deki popüler mili parklar Tablo 2’de gösterilmiştir (Milli Parklar Mobil Uygulaması 2025).

Tablo 2. Türkiye’deki popüler mili parklar

No	İli-İlçe	Adı
1	Kastamonu-Bartın	Küre Dağları Milli Parkı
2	Adıyaman	Nemrut Dağı Milli Parkı
3	Kars-Sarıkamış	Sarıkamış-Allahuekber Dağları Milli Parkı
4	Artvin	Hatila Vadisi Parkı
5	Şanlıurfa	Tek Tek Dağları Milli Parkı
6	Yozgat	Yozgat Çamlığı Milli Parkı
7	Kastamonu	Ilgaz Dağı Milli Parkı
8	Ankara	Soğuksu Milli Parkı
9	Manisa	Spil Dağı Milli Parkı
10	Bolu	Yedigöller Milli Parkı
11	Bursa	Uludağ Milli Parkı
12	Kayseri	Aladağlar Milli Parkı
13	Çanakkale	Troya TMP Milli Parkı
14	Rize-Artvin	Kaçkar Dağları Milli Parkı
15	Muğla	Marmaris Milli Parkı
16	Balıkesir	Kazdağı Milli Parkı
17	Antalya	Beydağları Sahil Milli Parkı
18	Isparta	Kovada Gölü Milli Parkı
19	Isparta	Kızıldağ Milli Parkı

2.6. Ağrı Dağı Milli Parkı’nın Mevcut Durumu

Ağrı Dağı Avrupa Kıtası’nın ve Türkiye’nin en yüksek dağı olması yanı sıra, dünyanın en büyük volkanik dağı olup 5137 metre yüksekliğe sahiptir. Türkiye’nin en büyük buzulunu barındırmaktadır. Bu sebeplerden dolayı ulusal ve uluslararası kaynak değerlere sahip ve korumaya değer bir alan olması nedeniyle Ağrı Dağı ile yakın çevresini kaplayan 88.014 hektarlık alan 17.11.2004 tarihli ve 25643 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 2004/8078 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla “Ağrı dağı Milli Parkı” olarak ilan edilmiştir. Tablo 3’te Ağrı Dağı Milli Parkı 5137 metre yüksekliği ile Flora ve fauna zenginliği, ilginç peyzaj özellikleri, sulak alanları, rekreasyonel potansiyel, jeolojik ve jeomorfolojik oluşumlar gibi durumlardan dolayı Türkiye’nin önemli Milli Parkları arasında yer almaktadır (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025).

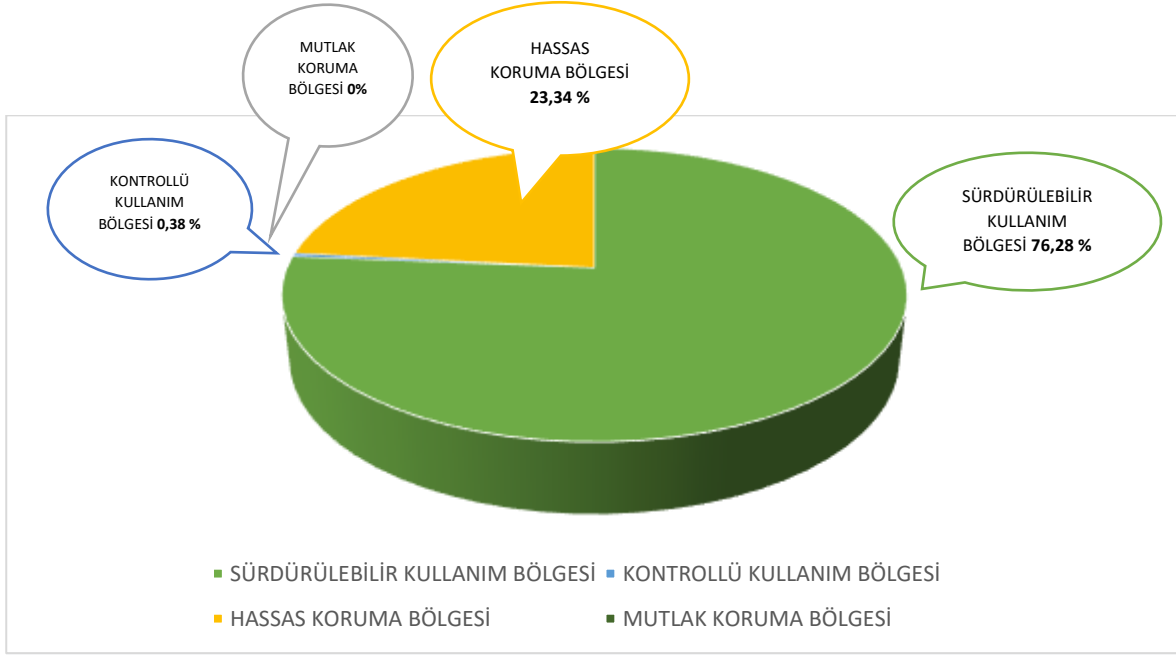
Tablo 3. Ağrı Dağı Milli Parkı

Milli Park Adı	İlan Edilme Tarihi	Alan (ha)	İli
Ağrı Dağı Milli Parkı	17.11.2004	88.014	Ağrı, Iğdır

Koruma Bölgelerinin Milli Park İçindeki Alansal Dağılımı ve Oranları Tablo 4’de görülmektedir.

Tablo 4. Koruma bölgelerinin milli park içindeki alansal dağılımı ve oranları

Koruma Bölgeleri	ALANI (ha)	ORANI (%)
<i>Mutlak Koruma Bölgesi</i>	<i>Noktasal</i>	
Hassas Koruma Bölgesi	20.544,20	23,34
Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi	67.138,26	76,28
Kontrollü Kullanım Bölgesi	331,54	0,38
Toplam	88.014	100

Grafik 1. Bölgelerin Milli Park İçerisindeki Alansal (ha) ve Oransal (%) Dağılımı

Mutlak Koruma Bölgesi

Tarım ve Orman Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) 13. Bölge Müdürlüğünden müsaade almak koşulu ile bilimsel amaçlı araştırma, gözlem vb. çalışmalar yapılabilir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025)

Hassas Koruma Bölgesi

Mutlak koruma bölgesine tampon oluşturan ve arkeolojik değerleri koruyan bölgelerdir. Dağ tırmanışlarının, yürüyüşlerin ve ziyaretlerin gerçekleştirildiği alanlardır. Huş Ormanı ve Çevresi-Şeyhli Gölü ve Kuş Gölü Mevkileri, Nuh'un gemisinin izinin ve silüetinin yakın çevresi Meteor Çukurunun yakın çevresi, Korgan Yaylası mevkii, Büyük ve Küçük Ağrı Dağlarının zirve ve çevresi, hassas koruma bölgeleridir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025)

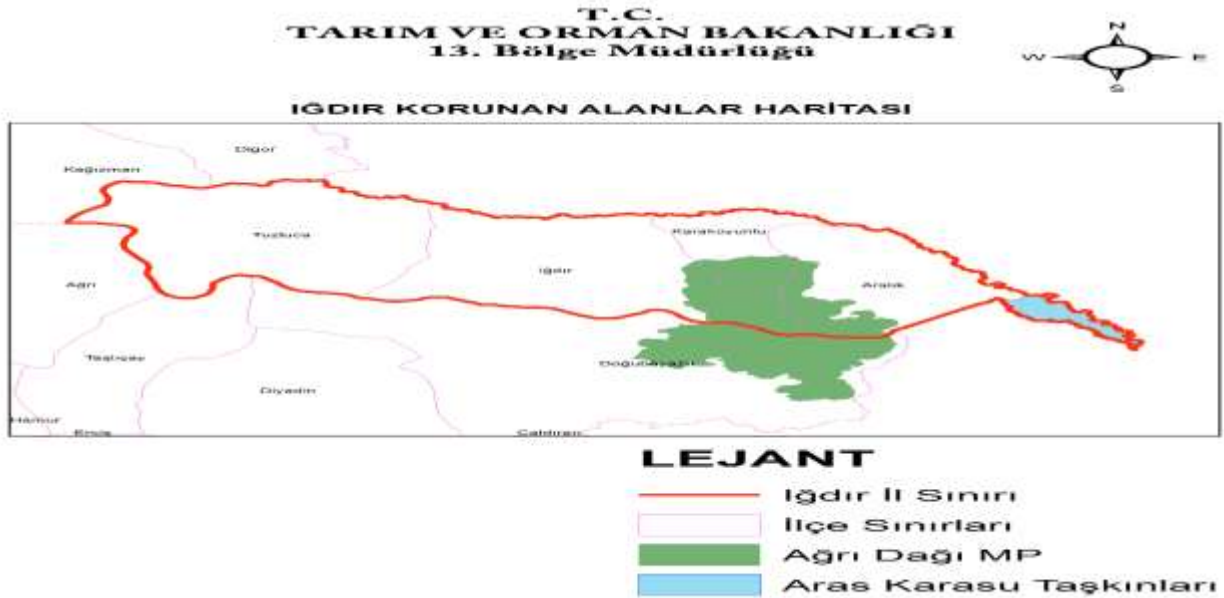
Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi

Hassas koruma alanı bölgeye tampon vazifesindedir. Sürdürülebilir kullanım bölgesi Tarım ve hayvancılığın olduğu, altyapı çalışmalarının yer aldığı bölgeleri kapsamaktadır. Bu bölgede hassas bölge dışında kalan özel mülkiyetli tarım alanları, tescilli mera alanları, tur rotaları ve yürüyüş alanları mevcuttur. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025) Bu planda Milli Park özelliklerinin daha detaylı anlaşılması ve ziyaretçilerin tarihi ve arkeolojik kalıntıların, şelale, mağara gibi jeolojik oluşumların izlenebilmesine imkân sağlayan yerlerden geçebilmek adına 7 adet yürüyüş yolu saptanmıştır. Yürüyüş yollarının doğal yapıya zarar vermeden, arazi üzerinde patika izinin tespit edilmesi gerekmektedir. Bilgilendirmelerin görsel araçlarla pano vs. ile yapılması öngörülmektedir. Milli Park alanının manzara değeri yüksek olup, güzergâh üzerinde herhangi bir yapısal düzenleme yapılamadan manzara seyri olabilecektir. Yürüyüş yollarında arazi yapısının uygun olduğu bölümlerde yürüyüş yapılabilir ve binek hayvanlarından faydalanılacağı için araç

girişi olmayacaktır. Ağrı Dağı Milli Park alanında belirtilen güzergâh dışında kalan yerlerde tırmanış yapacak olan dağcılar Doğa Koruma ve Milli Parklar 13.Bölge Müdürlüğü izniyle tırmanma işlemini gerçekleştirebileceklerdir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025). “Eli Çiftliği Mevkii-Çevirme Mahallesi, Kavaktepe Köyü Çıkışı, Küp Gölü Yolu, Korhan Yaylası” mevkilerinde belirlenmiş farklı rakımlarda çadır kamp alanları olarak önerilmektedir. Korhan yaylasında ağrı dağına tırmanmak için gelen ziyaretçiler için dağ evi de bulunmaktadır. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025:15) Milli Park Özelliklerinin tanıtımı için 9 (dokuz) adet tur güzergahı belirlenmiştir. Tur rotaları üzerinde Tanıtım ve bilgi amaçlı görsel araçlar (panolar / tabelalar) konulacaktır. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025)

Kontrollü Kullanım Bölgesi

Köy, mahalle yayla ve mezra gibi yerleşim yerleri, giriş kontrol noktaları, idare ve ziyaretçi merkezleri, tanıtım birimleri, çadır kamp alanları kontrollü kullanım bölgesidir. Bu bölgede ziyaretçilerin turizm faaliyetlerinin düzenlenmesi, kontrolü ve yöre halkına ekonomik ve sosyal katkısı için gerekli tesislerin kurulması hedeflenmektedir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025) Kontrollü kullanım bölgesinde Mahalle, Yayalar, Köy, Mezra gibi yerleşim yerlerinde mimari yapı korunarak, doğayla bütünleşen malzeme ve yöreye özgü yaşam alanları göz önüne alınarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün uygun görmesi durumunda imar planları yapılır. Korunan alanlarda araçların ve ziyaretçilerin giriş ve çıkışların yapıldığı noktalarda giriş kontrol noktası gündeme getirilmiştir. Bu kontrol noktalarında görevli kişilerce ziyaretçilere bilgi akışı sağlanacaktır. Düşünülmekte olan bilet uygulaması, Milli Parkların tamamında kullanılabilir. Bu noktalarda otopark düzenlemesi yapılabilir ve giriş kontrol noktalarında basılı ve sayısal tanıtım malzemesinin satışının sağlanması mümkün olabilir ve Milli Park tanıtım levhaları yer alabilir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025) Milli Park değerlerinin tanıtılması için, önerilen idare ve ziyaretçi merkezleri haricinde kalan (Çevirme Mahallesi, Serdarbulak yaylası, Aralık ilçesi, Eli çiftliği mevki, Korhan yaylası, Milli Parkın meteor çukuru ve Nuh'un Gemisi'nin sülieti)'nin bulunduğu yerlerde tanıtım merkezlerinin oluşturulması önerilmektedir. (T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , 2025; T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı , Ağrı Dağı Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Revizyonu Planı Planlama Raporu, 2023).

Resim 1. Ağrı Dağı Milli Parkı'nın sınırları

Kaynak: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Iğdır Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü, 2025

3. ARAŞTIRMA MATERYAL VE YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu araştırmanın amacı Ağrı Dağı Milli Parkı'nın ekoturizme olan etkilerini Iğdır ilinde yaşayan kamu çalışanları ile yasal avcılarının, milli parkın ekoturizm üzerindeki etkilerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaktadır. Araştırma, Iğdır ili özelinde yürütülmüş olup, Ağrı Dağı Milli Parkı'nın ekoturizme katkılarında önemli bilgiler sunmaktadır. Iğdır ilinde, Ağrı Dağı Milli Parkı ve çevresinde ekoturizme yönelik çalışmaların çok fazla bulunmaması nedeniyle, bu araştırma gelecekte gerçekleştirilebilecek çalışmalar hakkında fikir sağlayacak niteliktedir.

3.2. Araştırma Verilerinin Toplanması ve Yöntemi

Bu çalışma 15.10.2025- 30.02.2026 tarihleri arası Iğdır İlinde yapılmıştır. Araştırma için Iğdır İli "Ağrı Dağı Milli Park" ı çevresi incelenmiş olup; literatür taraması ve nitel araştırma yöntemi olan mülakat tekniği kullanılmıştır. Katılımcılarla görüşme yapılmadan önce gönüllü onay formunu doldurmaları istenmiştir. Mülakatlar ses kaydı alınarak yapılmış ses verileri World dosyasında metin halinde hazırlanmış, analizler ve görsel araçlar için MAXQDA programı kullanılmıştır. Yapılandırılmış mülakat çalışması ile durum araştırması yapılarak "Ağrı Dağı Milli Parkı'nın ekoturizme etkileri, hakkında toplamda 10 kişiyle, ayrı görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar Iğdır ilinde ikamet etmektedirler. Görüşme süresi her bir kişi ile 4-13 dakika arasındadır. Mülakata ayrılan süre toplamda 65 dakikadır. Analiz için kodlama sisteminde 4 ana 13 alt temadan oluşan kodlamalar yapılmıştır. Araştırmacı tarafından ana ve alt temalar oluşturularak Tablo 6 ile kod frekansı gösterilmiş ve son hali verilmiştir. Açık uçlu olarak hazırlanan sorular aşağıda belirtilmiştir.

- 1- Ağrı Dağı Milli Park'ında turizm faaliyetleri neler olabilir?
- 2-Iğdır İli Ağrı Dağı Milli Park'ında turizm faaliyetlerinin gelişmeme sebepleri neler olabilir?
- 3-Milli Park bölgedeki insanların faaliyetini sınırlar mı?
- 4- Ağrı Dağı Milli Park'ında ekoturizmin gelişmesi için neler yapılmalı, öneri ve düşünceleriniz nelerdir?
- 5- Milli Park sınırları içinde yerli veya yabancı av baskısı var mı?

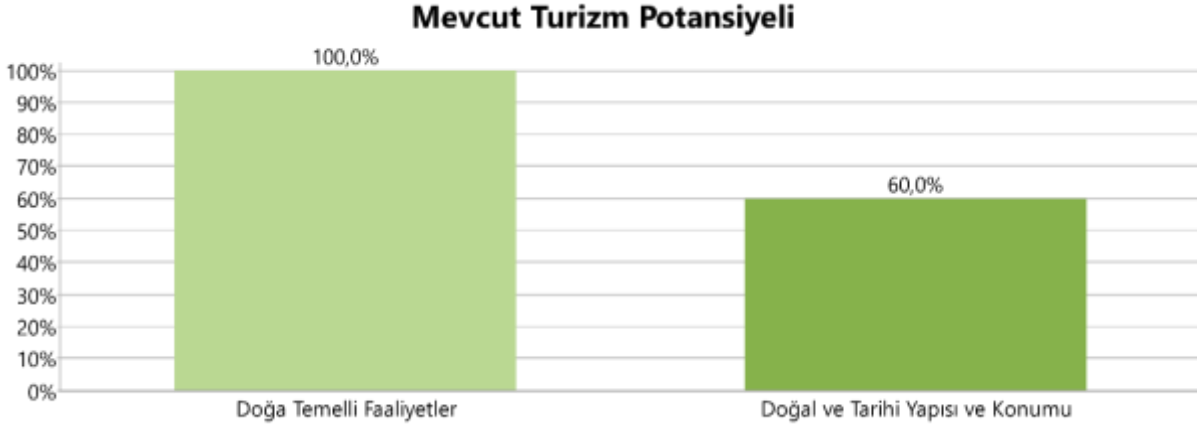
4. ARAŞTIRMANIN BULGULAR

Katılımcıların sosyo-demografik profili Tablo 5'te gösterilmiştir. Mülakata katılan 10 kişinin 8'i erkek katılımcıdan, 2'si kadın katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 26-67 arasında olup, kamu çalışanları ve yasal avcılardan ibarettir. Çoğunluğu üniversite mezunu ve evli bireylerden oluşmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Mesleği	Medeni Hali
K1	67	Erkek	Orta Öğretim	Kamu emeklisi/Yasal Avcı	Evli
K2	26	Kadın	Ön Lisans	Kamu/ Orman Muhafaza	Evli
K3	52	Erkek	Lise	Emekli/Yasal Avcı	Evli
K4	26	Erkek	Ön Lisans	Kamu/Orman Muhafaza	Bekar
K5	34	Erkek	Lisans	Kamu/Orman Mühendis	Evli
K6	44	Erkek	İlkokul	Çiftçi/Yasal Avcı	Evli
K7	37	Erkek	Ön Lisans	Kamu/Orman Muhafaza	Evli
K8	38	Kadın	Lisans	Kamu/Orman Mühendisi	Evli
K9	52	Erkek	Lisans	Kamu/Yasal Avcı	Evli
K10	55	Erkek	Lisans	Kamu/Yasal Avcı	Evli

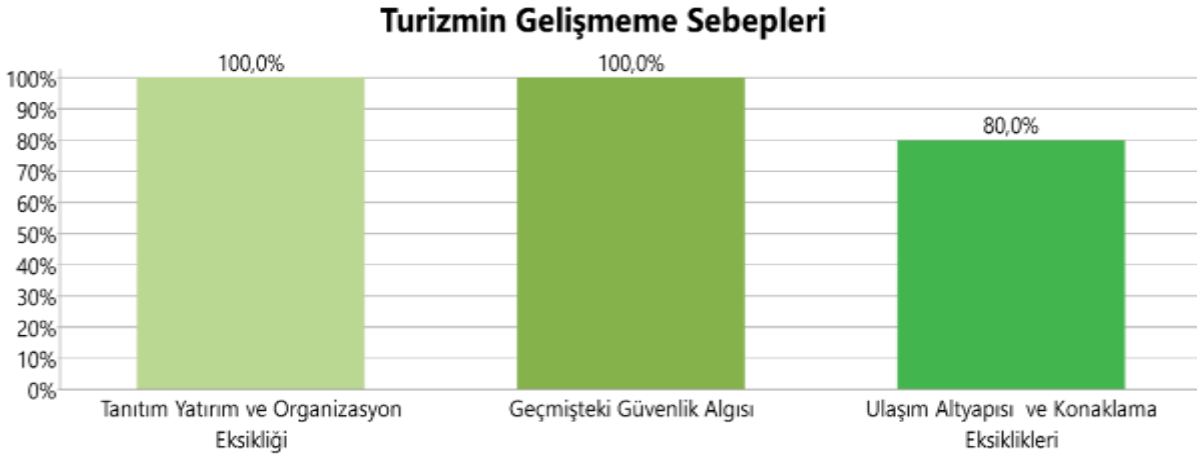

Grafik 3. Mevcut turizm potansiyeli

Grafik 3'te MAXQDA programında analizi yapılan ana tema olan "Mevcut Turizm Potansiyeli" kapsamında birinci alt kodu "Doğa Temelli Faaliyetler"e ilişkin katılımcı yorumları %100'e ulaştığı görülmektedir. Bu faaliyetler; teleferikler, bungalov evler, yürüyüş yolları, fotoğraf çekimi, mesire alanları, zirve tırmanışları, belgesel çekimleri, kamp alanları, kuş gözlemciliği, avcılık, sportif olta balıkçılığı, trekking, yamaç paraşütü, yaylacılık gibi etkinliklerdir.

İkinci alt kod olan "doğal yapısı ve konumu" kapsamında ise bölgenin üç ülkeye sınır olması, meteor çukuru, Yenidoğan'daki tarihi yapıtlar, Rus kışlası olarak bilinen tarihi yapı, Nuh'un Gemisi, endemik bitki türleri, bölgenin kuş göç yolu üzerinde olması kuş türlerinin çeşitliliği gibi unsurların yanı sıra Ağrı Dağı Milli Parkı'nın Ağrı dağı çevresinde yer almasının ekoturizme %60 oranında katkı sağlayacağı belirtilmiştir.

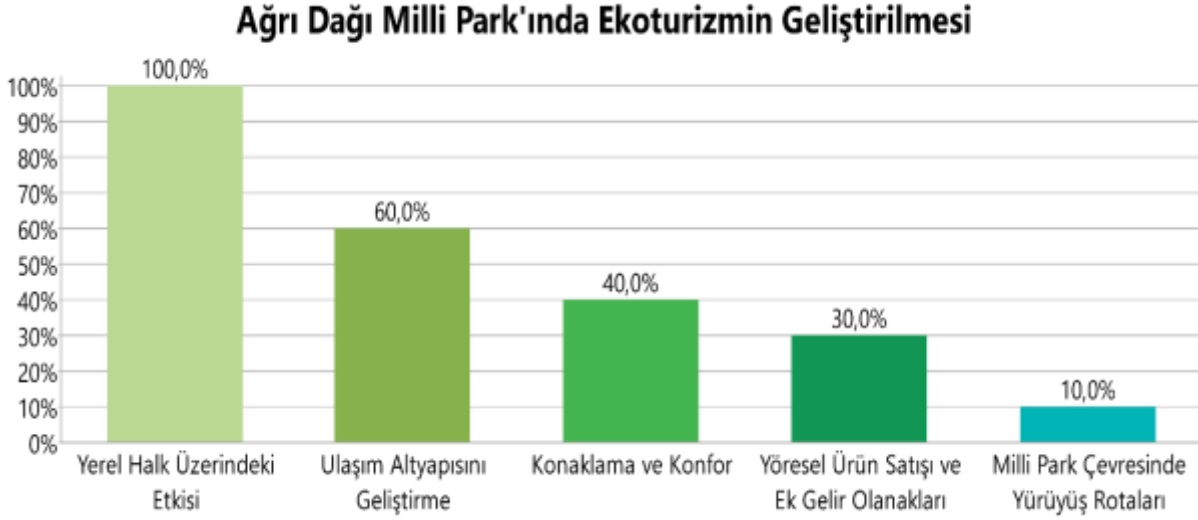
Grafik 4. Turizmin gelişeme sebepleri

Grafik 4'de MAXQDA programında analizi yapılan ana tema olan "Turizmin Gelişeme Sebepleri" kapsamında birinci alt kod olarak belirlenen "Tanıtım, Yatırım ve Organizasyon Eksikliği" ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle bölgeye yönelik yatırımların yapılması gerektiği ifade edilmektedir. Destek projelerinin geliştirilmesi, tanıtım ve reklam faaliyetlerinin artırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca rehberlik hizmetlerinin sağlanması, yerel halkın bu anlamda bilinçlendirilmesi ve yerel yönetimin sürece aktif biçimde destek vermesi gerektiği belirtilmektedir. Bununla birlikte bireysel ve kamusal yatırımların yetersiz olduğu ifade edilmekte ve katılımcıların tamamı bu alanda %100 ciddi bir eksiklik olduğu kanaatindedir.

İkinci alt kod olarak belirlenen "Geçmişteki Güvenlik Algısı" üzerinde durulmuştur. Katılımcılar gelecek yerli ve yabancı turistlerin kendilerini güvende hissetmeleri açısından bu

alanda çözüm odaklı çalışmaların ve çabaların yürütülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Bu algı nedeniyle %100 bir gelişim sağlanamamaktadır.

Üçüncü alt kod olarak belirlenen “Ulaşım Altyapısı ve Konaklama Eksiklikleri” konusu üzerinde durulmuştur. Arazi yapısının zorluğu ve konaklama tesislerinin yetersizliği, ekoturizmin gelişmemesinde %80 oranında etkili olmaktadır. Bu durum bölgedeki ekoturizm potansiyelinin tam anlamıyla değerlendirilmemesine ve ziyaretçilerin konforlu bir deneyim yaşayamamasına neden olmaktadır. Dolayısıyla ulaşım altyapısının iyileştirilmesi ve uygun konaklama olanaklarının artırılması, milli parkta ekoturizmin sürdürülebilir bir şekilde gelişmesini sağlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Grafik 5. Ağrı Dağı Milli Park'ında ekoturizmin geliştirilmesi

Grafik 5’de MAXQDA programında analizi yapılan ana tema olan Ağrı Dağı Milli Park’ında ekoturizmin geliştirilmesi kapsamında birinci alt kod olan “Yerel Halk Üzerindeki Etkisi” ele alınmıştır. Özellikle yaylacılık yapan yerel halkın ürettiği ürünleri yerli ve yabancı turistlere satabilmesi ekonomik gelir artışına katkı sunacaktır. Ayrıca bölgede düzenlenen festival ve benzeri etkinliklerde sosyal ve ekonomik olanak sağlayacaktır. Bu kapsamda katılımcılar, ekoturizmin yerel halka %100 fayda sağlayacağını belirtmişlerdir.

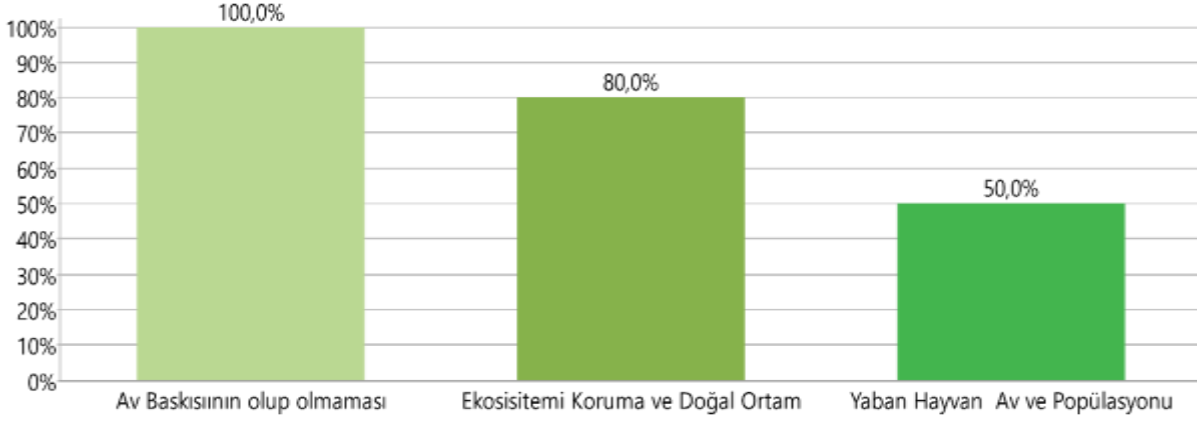
İkinci alt kod olan “Ulaşım Altyapısını Geliştirme” kapsamında %60 oranında etkili olacağını ifade etmişlerdir.

Üçüncü alt kod olan “Konaklama ve Konfor” kapsamında katılımcılar bu unsurun %40 oranında fayda sağlayacağını belirtmişlerdir.

Dördüncü alt kod olan “Yöresel Ürün Satışı ve Ek Gelir Olanakları” konusunda katılımcılar bu etkenin %30 katkı sağlayacağını düşünmektedirler

Beşinci alt kod olan “Milli Park Çevresinde Yürüyüş Rotaları” daha iyi bir düzenlemeyle %10 etki edeceği kanısındalar.

Doğa Koruma ve Avcılık

Grafik 6. Doğa Koruma ve Avcılık

Grafik 6'da MAXQDA programında analiz edilen ana tema unsuru olan "Doğa Koruma ve Avcılık" kapsamında birinci alt kod olan "Av Baskısının Olup Olmaması" ele alınmıştır. Katılımcılar Ağrı Dağı Milli Parkı çevresinde av baskısının bulunmadığını %100 oranında ifade etmektedirler.

İkinci alt tema unsuru olan "Ekosistemi Koruma ve Doğal Ortam" konusunda bölgede bulunan avcılar, genel olarak bu konuda gerekli bilince sahiptir. Milli Park alanı içerisinde avcıların girişine izin verilmemektedir. Olası kaçak avcılık faaliyetlerine karşı ise etkin denetim ve kontrol çalışmaları yürütülmekte gerekli koruma önlemleri sağlanmaktadır. Katılımcılar %80 ekosistemin korunduğunu ifade etmektedirler.

Üçüncü alt tema olan "Yaban Hayvan ve Av Popülasyonu" konusunda katılımcılar %50 oranında artış görüldüğünü belirtmişlerdir.

Tablo 6. Ana Tema ve Alt Temalara İlişkin frekans sonuçları

	Frekans	Yüzde	Yüzde (geçerli)
Yerel Halk Üzerindeki Etkisi	10	100,00	100,00
Av Baskısının olup olmaması	10	100,00	100,00
Doğa Temelli Faaliyetler	10	100,00	100,00
Tanıtım Yatırım ve Organizasyon Eksikliği	10	100,00	100,00
Tanıtım Yatırım Organizasyon Festival ve Rehberler	9	90,00	90,00
Ekosistemi Koruma ve Doğal Ortam	8	80,00	80,00
Ulaşım Altyapısı ve Konaklama Eksiklikleri	8	80,00	80,00
Geçmişteki Güvenlik Algısı	7	70,00	70,00
Ulaşım Altyapısını Geliştirme	6	60,00	60,00
Doğal ve Tarihi Yapısı ve Konumu	6	60,00	60,00
Yaban Hayvan Av ve Popülasyonu	5	50,00	50,00
Konaklama ve Konfor	4	40,00	40,00
Yöresel Ürün Satışı ve Ek Gelir Olanakları	3	30,00	30,00
Milli Park Çevresinde Yürüyüş Rotaları	1	10,00	10,00
Mevcut Turizm Potansiyeli	0	0,00	0,00
Doğa Koruma ve Avcılık	0	0,00	0,00
Ağrı Dağı Milli Park'ında Ekoturizmin Geliştirilmesi	0	0,00	0,00
Turizmin Gelişmeme Sebepleri	0	0,00	0,00
Kodlanmış BELGELER	10	100,00	100,00
Kodlanmamış BELGELER	0	0,00	-
ANALİZ EDİLEN BELGELER	10	100,00	-

Ana ve Alt Temalar	Açıklamalar
Mevcut Turizm Potansiyeli \ Doğa Temelli Faaliyetler	Katılımcılar; K1'in kayak, Paraşüt K2'de teleferikler, bungalov evler, yürüyüş yolları, fotoğraf çekimleri, zirve tırmanışları, belgesel çekimleri gibi faaliyetlerin gerçekleştirilebileceğini belirtmişlerdir. K3'te tırmanış ve yayla turizmi; K4'te inanç turizmi; K5'te çadırlı ve karavan alanları ile fauna zenginliği; K6'da kayak merkezleri; K7'de av turizmi; K8'de Kuş gözlemciliği ve sportif olta balıkçılığı, K9'da yürüyüş parkurları ve tırmanışlar; K10'da ise doğa yürüyüşleri gibi etkinliklerin bulunduğunu ifade etmişlerdir.
Mevcut Turizm Potansiyeli \ Doğal ve Tarihi Yapısı ve Konumu	K2 ve K3 yorumlarına göre Rus Kışlası olarak bilinen tarihi yapı, Nuh'un Gemisi'nin Ağrı Dağ'ında bulunduğuna yönelik inanç, endemik bitki çeşitliliği, üç ülkeye komşu olması ve Yenidoğan'daki yapılar, Korgan'daki tarihi eserler turizm değerlerini artırmaktadır. K5'te doğal güzellikleri; K8'de Türkiye'nin en büyük milli parkı'nın bu bölgede yer alması, bölgeyi cazip kılan unsurlar arasında gösterilmektedir.
Turizmin Gelişmeme Sebepleri \ Geçmişteki Güvenlik Algısı	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10 Katılımcılar, bölgenin geçmişte yaşadığı bazı güvenlik sorunlarının özellikle yabancı turistler açısından olumsuz bir algı oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bu sorunların büyük ölçüde bu giderildiğini ifade etmelerine rağmen, söz konusu algının bölge için henüz tamamen kırılmadığını ve bunun için biraz daha zamana ihtiyaç olduğunu dile getirmişlerdir.
Turizmin Gelişmeme Sebepleri \ Tanıtım Yatırım ve Organizasyon Eksikliği	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10 Katılımcılar, bölgenin kültürel değerlerinin ve mevcut turizm potansiyelinin yeterince tanıtılmamasının, organizasyon ve yatırım eksikliğinden kaynaklandığı kanaatindedir.
Turizmin Gelişmeme Sebepleri \ Ulaşım Altyapısı ve Konaklama Eksiklikleri	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10; Katılımcılar, ulaşım açısından altyapının yetersiz olduğunu ve konaklama imkanlarının yok denecek kadar az olduğunu vurgulamışlardır.
Ağrı Dağı Milli Park'ında Ekoturizmin Geliştirilmesi \ Konaklama ve Konfor	K1, K3, K6; Konaklama imkanlarının artırılarak, gelen yerli ve yabancı turistlerin konforu sağlanmalı ve turizme katkı sağlanmalıdır. Bu sorunun bungalov evler ya da apart şekli binalar inşa edilerek giderilebileceği ifade edilmektedir.
Ağrı Dağı Milli Park'ında Ekoturizmin Geliştirilmesi \ Milli Park Çevresinde Yürüyüş Rotaları	K3 bu konuda fikir beyan etmiş olup; Turizm ekonomisine katkısı olması için yürüyüş rotalarının belirlenmesi gerektiğini belirtmiştir. Ağrı Dağı Milli Parkı için giriş ünitelerinin ve ziyaretçi kayıt merkezlerinin kurulması gerektiğini ifade etmiştir.
Ağrı Dağı Milli Park'ında Ekoturizmin Geliştirilmesi \ Ulaşım Altyapısını Geliştirme	K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10; Katılımcılar kesinlikle ulaşım ve altyapı sorununun çözülmesinin turizmin gelişmesi için etkili olacağını, yerel yönetimlerin desteğiyle mümkün olacağını ifade etmektedirler.
Ağrı Dağı Milli Park'ında Ekoturizmin Geliştirilmesi /Yerel Halk Üzerindeki Etkisi	K2, K3, K5, K6, K9, K10; Katılımcıları, ekoturizmin Ağrı Dağı Milli Parkı çevresinde geliştirilmesinin yerel halk üzerinde olumlu etkiler oluşturacağını ve yerel halkın faaliyetlerini kısıtlamayacağını düşünmektedirler. K1, K4, K7, K8; Katılımcıları ise; azda olsa mera alanlarından dolayı sınırlayabileceği kanısındalar.
Ağrı Dağı Milli Park'ında Ekoturizmin Geliştirilmesi \ Yöresel Ürün Satışı ve Ek Gelir Olanakları	K5 ve K3 katılımcıların görüşlerine göre, bölgede yaylacılık yapan halkın ürettiği el işleri ve diğer ürünlerin turistlere satışı ile gelir elde etmelerine olanak sağlayacaktır. Pansiyonculuk faaliyetlerinin de sürece dahil edilmesiyle yerel kalkınmanın güçleneceği ifade edildi.

Doğa Koruma ve Avcılık\Av Baskısının olup olmaması	K8'in yorumuna göre avlanma faaliyetleri belirli kotalar çerçevesinde yürütülmektedir. Bu faaliyetler, yalnızca avlamlarda ve belirli günlerde avcılık belgesine sahip kişiler tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Gerekli belgeye sahip olmayan ve bu eğitimi almamış kişilerin avlanması ise yasaktır. Iğdır'daki yaban hayvan popülasyonu genel olarak dengeli ve standart seviyede devam etmektedir. Av sezonu dışında zaman zaman dışardan gelen kişiler kaynaklı sınırlı düzeyde bir av baskısı oluşabilse de bu durum ciddi boyutlara ulaşmamakta ve gerekli önlemlerle kontrol altına alınmaktadır. K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K9, K10, Bölgede yoğun bir av baskısından söz etmek mümkün değildir.
Doğa Koruma ve Avcılık \ Yaban Hayvan Av ve Popülasyonu	K3'ün yorumuna göre nesli tükenmekte olan hayvan türleri mevcut ama bilinçlenme ve denetim olduğu için özellikle kınalı keklik, çil keklik, yaban keçilerimiz ve yırtıcı hayvanlarımızın popülasyonunda artış gözlenmektedir. K2'nin yorumunda ise keklik türlerinde daha çok avlanma olduğu yönündedir. K10'un yorumuna göre Çengel boynuzlu dağ keçilerin popülasyonunda artış olduğu ve Tuzluca ilçesinde görüldüğü yönünde olmuştur. Diğer katılımcı olan K4, K5'de yaban hayatın koruma altına alındığı ve bu sebepten popülasyonda artış gözlemlendiği yorumunu yapmaktadırlar.
Doğa Koruma ve Avcılık\ Ekosistemi Koruma ve Doğal Ortam	K1 katılımcının görüşüne göre avcılar bilinçli olduğu için yaban hayat korunmaktadır doğrultusunda olmuştur. K2, K3 'ün yorumu ise; Milli Park sınırları dışında avlanma olduğu, ancak bazen kaçak avcılık durumları da söz konusu olabiliyor. Doğa Koruma ve Milli Park çalışanları bu durum için önlem alıp gerekli cezai işlemler yaparak yaban hayatı koruyarak ekosistemi dengede tutmaktadırlar. K6' katılımcı yorumunda; doğaya karşı sorumluluklarımızı bilerek hareket etmeliyiz ifadesini kullandı. K8'in görüşüne göre, doğa dostu turizm faaliyetlerinin artırılması ve planlı bir şekilde yürütülmesiyle turizm ile doğa koruma arasında bir denge sağlanmalıdır. K9 un görüşüne göre, yaban hayatının korunması sağlanmalı; bu doğrultuda eğitim faaliyetleri artırılmalı ve insanların stresten uzaklaşarak doğaya yönelmeleri teşvik edilmelidir. K10'un görüşüne göre, Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü bu konuda gerekli önlemleri almakta ve süreci düzenli olarak takip etmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye'nin en doğusunda, Iğdır ili sınırları içinde yer alan Ağrı Dağı Milli Parkı, genel anlamda halk tarafından yeterince bilinmemektedir. Bu durumun temel nedeninin tanıtım yetersizliğinden kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Mevcut potansiyelinin yeterince tanınmaması ve değerlendirilmemesi ekoturizm açısından bölgede aktif bir turizmin olmadığını göstermektedir. Diğer önemli sorunlar arasında konaklama imkanlarının yetersizliği, alanı iyi tanıyan ve yabancı dil bilen profesyonel rehberlerin olmamasıdır. Ayrıca yatırım ve organizasyon yetersizlikleri yer almaktadır. Yapılan mülakat sonucunda katılımcılar Ağrı Dağı Milli Park'ında ekoturizm potansiyelinin doğa temelli spor ve faaliyetler (tırmanış, trekking, fotoğrafçılık, kuş gözlemi ve doğa yürüyüşleri) ile birlikte doğal ve tarihi yapısı, stratejik konumu nedeniyle ekoturizm açısından oldukça uygun bir potansiyele sahip olduğu görüşündedir. Ekoturizmin gelişmemesinin sebepleri incelendiğinde katılımcıların %100'ü geçmişten gelen güvenlik algısının yanı sıra tanıtım, yatırım ve organizasyon eksikliklerini temel olarak belirtmiştir. Katılımcıların %80'ni ise ulaşım, altyapı ve konaklama yetersizliklerinin ekoturizmin gelişimini olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Ağrı Dağı Milli Parkı, kuş göç yolu üzerinde bulunması nedeniyle çok

fazla kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır. Ayrıca konumu, coğrafi yapısı ve iklim özellikleri sayesinde endemik bitki türlerini barındırmaktadır. İlde bulunan ekoturizm değerlerinin ön plana çıkarılması yerel yönetimlerin, turizm paydaşlarının ve yerel halkın ortak çabalar ile desteklenmesi durumunda bölgenin turizme kazandırılmasında etkili olacaktır.

Ekoturizmin Ağrı Dağı Milli Parkı ve Çevresinde Geliştirilmesi İçin Öneriler:

- Geçmişten gelen güvenlik sorunu algısının çözülmesi amacıyla özel güvenlik ekipleri kurulmalıdır.
- Altyapı, ulaşım ve organizasyon sorunu giderilmelidir.
- Turizm faaliyetlerinin sosyal medyada tanıtılması ve broşürlerle dikkat çekici hale getirilmelidir.
- Doğal çevre korunarak, ekoturizmin gelişmesi için bölgede dağ evleri ve sosyal tesisler gibi konaklama alanları oluşturulmalıdır.
- Yerel ve ulusal fuarlarda bölgedeki ekoturizm değerlerinin tanıtılması; bu değerler ile yürüyüş ve tırmanış rotalarına ilişkin küçük rehber kitaplarının hazırlanmalıdır.
- Nuh'un gemisi inanç turizmi açısından önem taşımaktadır; bunu gün yüzüne çıkarılması için tanıtım çalışmaları yapılmalıdır.
- Ağrı Dağı Milli Parkı'nın Türkiye'nin en büyük milli parkı olması ve hayvan popülasyonunun yoğunluğu tanıtılmalı; doğal ortam arayan yerli yabancı turistler için cazip hale getirilmelidir. Bölgede yaşayan halkın yöresel kıyafetleri, el sanatları, yöresel ürünleri ve kültürel yaşam tarzlarını anlatan festivaller düzenlenmelidir.
- Yöre halkına turizm değerleri anlatılmalı; ekonomik açıdan katkı sağlayacağı düşüncesiyle endişeler giderilerek sürece aktif olarak dahil edilmeleri sağlanmalıdır.
- Yatırım için teşvikler arttırılmalıdır.
- Ağrı Dağı Milli Parkı için giriş üniteleri kurulmalı, yabancı dil bilen yürüyüş rehberleri ve haritalar temin edilmelidir.
- Milli Park Sınırlarını ihlal etmeden, doğal alanlara zarar vermeden; kaçak avcılığın suç olduğunu ve avcılık sporunun nasıl yapılması gerektiğini anlatan broşürler hazırlanmalıdır.
- Tarihi ve kültürel miraslar yerel yönetim ve devlet desteği ile tanıtılmalı ve korunmalıdır.
- Ağrı Dağının varlığı, bölgenin turizm potansiyeli açısından önem taşımaktadır. Dağcılar bölgeye çekmek amacıyla seyahat acenteleri iş birliği sağlanmalıdır.
- Çekiciliğini daha fazla artırmak için teleferikle dağın bazı kısımlarına ulaşma imkânı sağlanmalıdır.
- Sürdürülebilirlik açısından, taleplerin değerlendirilmesi, istihdam sağlanması ve ekoturizmin bölgede etkin uygulanması için çaba sarf edilmelidir.
- Ağrı Dağı Milli Parkı çevresinde yaşayan yerel halk pansiyonculuk faaliyetlerinde bulunarak ekonomik açıdan katkı sağlayabilir. Uygunluk açısından gerekli planlamalar ve araştırmalar yapılmalıdır.
- Sözü edilen öneriler gerçekleştirirken, doğal yapıya zarar vermeden bölgede ekoturizmin geliştirilmesine olanak sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Allcock, A., Jones, B., Lane, S., Grant, J., (1994) National Ecotourism Strategy. Commonwealth Department of Tourism. Australian Government Publishing Service, Canberra.
- Azzoni, R. S., Fugazza, D., Garzonio, C. A., Nicoll, K., Diolaiuti, G. A., Pelfini, M., & Zerboni, A. (2019). Geomorphological effects of the 1840 Ahora Gorge catastrophe on Mount Ararat (Eastern Turkey). *Geomorphology*, (332), 10-21. <https://doi.org/10.1016/j.geomorph.2019.02.001>
- Azzoni, R. S., Zerboni, A., Pelfini, M., Garzonio, C. A., Cioni, R., Meraldi, E., ve Diolaiuti, G. A. (2017). Geomorphology of Mount Ararat/ Ağrı Dağı (Ağrı Dağı Milli Parkı, Eastern Anatolia, Turkey). *Journal of Maps*, 13(2), 182-190. <https://doi.org/10.1080/17445647.2017.1279084>

- Altun İpek (2009). Olması Gereken Ekoturizm. https://www.doka.org.tr/dosyalar/page_705/attachment/zubeyde-hanim-altun-ipek-olmasi-gereken-eko-turizm.pdf: <https://www.doka.org.tr/> Adresinden Alındı
- Bulut, M; Yulu, A. (2022). Ağrı Dağı Milli Park'ında Rekreasyonel Faaliyetlerin Etkileri Üzerine Ziyaretçi Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Türkiye Peyzaj Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 43-52.
- Baldasso, V., Soncini, A., Azzoni, R.S., Diolaiuti, G., Smiraglia, C., ve Bocchiola, D. (2019). Recent Evolution Of Glaciers In Western Asia In Response To Global Warming: The Case Study Of Mount Ararat, Turkey. *Theoretical And Applied Climatology*, 137, 45-59, <https://doi.org/10.1007/S00704-018-2581-7>:<https://doi.org/10.51552/Peyad.1131018>.
- Bayrak, M. (2021). *Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) Kullanılarak Ağrı Dağı Su Potansiyelinin Değerlendirilmesi*. S. Birinci, Ç.K. Kaymaz & Y. Kızılkın (Ed.), Coğrafi Perspektifte Dağ Ve Dağlık Alanlar 2. (Sürdürülebilirlik-Yönetim-Örnek Alan İncelemeleri) İçinde (S.271-304). Kriter Yayınevi
- Bayat, G. (2018). Ağrı Dağı'nın Kırsal Turizm Potansiyeli Ve Iğdır Halkı'nın Ağrı Dağı İle İlgili Algıları. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 10/YAZ(39), 40-48. Doi:<http://dx.org/10-15189/1308-8041>
- Çelik, M, A., & Çelik, E. (2023). Ağrı Dağı Üzerine Yapılan Araştırmaların Bibliyometrik Ağ Analiz. A.Taner, (Ed.), Doğal Ve Beşeri Bilimler Açısından Iğdır-III (91-103). Kriter Yayınevi.
- Çokal, Z; Demirel, N. (2021). Sakin Şehir Perşembe'de Paydaşların Uygulamalara Ve Yaklaşımlara Yönelik Görüşleri. *Turizm Akademik Dergisi*(8(1), 29-44).
- Demir, C., Çevirgen, A. (2006). *Turizm Ve Çevre Yönetimi Sürdürülebilir Gelişme Yaklaşımı*. Ankara: Nobel Basımevi.
- Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. (2025, 10 25). T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel; Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü. <https://www.tarimorman.gov.tr/dkmp/menu/27/milli-parklar> Adresinden Alındı
- Iğdır Belediyesi. (2025, 11 6). <https://www.igdir.bel.tr/igdir>. Adresinden Alındı
- Iğdır Belediyesi. (2025, 11 5). Iğdır Belediyesi. <https://www.igdir.bel.tr/cografi>. Adresinden Alındı
- Kılıç, M. (2018). Türkiye'de Milli Parkların Gelişimi: Yozgat Milli Çamlığı Milli Parkı Örneği . 2.
- Kaya, F. (2016). Ağrı Dağı'nın Turizm Potansiyeli Ve Değerlendirme Durumu. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 34, 217-229
- Laarman, J.G. Ve Durst, P.B. (1987) 'Nature Travel And Tropical Forests', FPEI Working Paper Series, Southeastern Center For Forest Economics Research, North Carolina State University, Raleigh.
- Polat, E., Kayserili, A ; Kaya, F. (2021). Ağrı İlinin Kış Turizm Potansiyelinin Analizi . *Doğu Coğrafya Dergisi*.
- Sarıkaya, M, A. (2012). Recession Of The Ice Cap On Mount Ağrı (Ararat), Turkey, From 1976 To 2011 And Its Climatic Significance. *Journal Of Asian Earth Sciences*, 46, 190-194. <https://doi.org/10.1016/J.jseaes.2011.12.009>
- T.C Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi. (2025, 11 11). Milli Parklar Kanunu[1]. Mevzuat Bilgi Sistemi: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?mevzuatno=2873&mevzuattur=1&mevzuattertip=5> Adresinden Alındı
- T.C Tarım Ve Orman Bakanlığı . (2023). Ağrı Dağı Milli Parkı Uzun Devreli Gelişme Revizyonu Planı Planlama Raporu. Doğa Koruma Ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ağrı-Iğdır.
- T.C Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2018). Yaşayan Alanlar, Yaşamak İçin Alanlar Türkiye'de Natura 2000. T. T. Bakanlığı İçinde, Yaşayan Alanlar, Yaşamak İçin Alanlar Türkiye'de Natura 2000 (S. 32). Ankara: Natura 2000 Gerekliliklerin Uygulanması İçin Ulusal Doğa Koruma Sisteminin Güçlendirme Projesi (Europeaid/134319/IH/SER/TR).
- T.C Tarım Ve Orman Bakanlığı. (2025). Iğdır Doğa Koruma Ve Milli Parklar Müdürlüğü. <https://bolge13.tarimorman.gov.tr/menu/31/igdir-doga-koruma-ve-milli-parklar-mudurlugu>. Adresinden Alındı

- T.C. Tarım Ve Orman Bakanlığı . (2025, 11 11). Milli Parklar. <https://Bolge13.Tarimorman.Gov.Tr/Menu/39/Milli-Parklar>. Adresinden Alındı
- Tickell, C., (1994), *Frameworkin Cater, E., Lowman, G.(Editori), Ecotourism: A Sustainable Option?*, John Wiley& Sons, Brisbane.
- Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı. (2017). 15. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi 11 - 12 Eylül. Z. Koday, Ç. K. Kaymaz İçinde, *Moldova Tebliğler Kitabı* (S. 21). İstanbul.
- Türkoğlu, M., Zeynalov, Y. (2016). Ağrı Dağı'nın Florası. T.C. Orman Ve Su İşleri Bakanlığı.
- Yalçın, M. (2019). The Impact Of Topographical Parameters To The Glaciation And Glacial Retreat On Mount Ağrı (Ararat). *Environmental Earth Sciences*, 78, 392- 393. <https://doi.org/10.1007/s12665-019-8374-1>
- Yulu A., (2024). Ağrı Dağı Ve Yakın Çevresinde Doğa Eğitimi Projelerinin Planlanması. *Geographies, Planning & Tourism*, 4(1): 11-31. <https://doi.org/10.5505/Gpts.2024.99609>
- Yulu, A. (2020). *Ağrı Dağı'nda Dağcılık Turizmi Ve Çevresel Etkileri*, Birinci,S; Kaymaz, Ç,K; Kızılkaya, Y,(Ed),Coğrafi Perspektifle Dağ ve Dağlık Alanlar, 329-355, kriter Yayınevi.